

М. І. СМОКОВИЧ

**ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ
ТА РОЗМЕЖУВАННЯ
СУДОВИХ ЮРИСДИКЦІЙ**

Монографія

Велью дякую

Василью за см.

Вашу

встановлюю

визначення

З

Київ

Юрінком Інтер

2012

УДК 342.9
ББК 67.301
С51

Рецензенти

Юлашев О. Х. — доктор юридичних наук, професор;
Бородін І. А. — доктор юридичних наук, професор;
Самсін І. А. — Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Рекомендовано Вченою радою Національного університету
«Острозька академія» (протокол № 7 від 23 лютого 2012 року)

Відтворення всієї книги чи якоїсь її частини будь-якими засобами або в якій-небудь формі, у тому числі в Інтернеті, без письмового дозволу видавництва забороняється.

Смокович М. І.

Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія / Смокович М.І. — К. : Юрінком Інтер, 2012. — 304 с. — Бібліогр.: с.273—301.
ISBN 978-966-667-519-7.

Монографію присвячено дослідженню теоретико-правових та практичних питань щодо визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій (адміністративної, господарської, конституційної, кримінальної та цивільної). У ході дослідження встановлено та охарактеризовано загальні та особливі критерії розмежування судових юрисдикцій. Проаналізовано судову практику щодо вирішення зазначених проблем. Визначено поняття «виборчий спір», уточнено поняття «адміністративний договір». Висвітлено особливості визначення адміністративної юрисдикції в окремих категоріях справ. Особливу увагу приділено розгляду адміністративними судами спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, спорів за зверненням суб'єкта владних повноважень, спорів про припинення повноважень народних депутатів України та депутатів місцевих рад. Запропоновано доповнення та зміни до чинного законодавства щодо розмежування судових юрисдикцій.

Розраховано на наукових та практичних працівників, суддів, адвокатів, викладачів, аспірантів, студентів, а також широкого кола осіб, яких цікавлять проблеми адміністративного права та адміністративного судочинства.

УДК 342.9
ББК 67.301

© Смокович М. І., 2012
© Юрінком Інтер, 2012

ISBN 978-966-667-519-7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ І МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ	15
1.1. Основоположні засади організації здійснення правосуддя в системі гарантій прав людини	15
1.2. Спеціалізація судів як елемент механізму забезпечення права на ефективний засіб захисту прав і свобод	25
1.3. Захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин як основна функція системи адміністративної юрисдикції	33
1.4. Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2. КАТЕГОРІЯ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ	37
2.1. Юрисдикція суду: поняття та загальні критерії встановлення	37
2.2. Критерії встановлення юрисдикції адміністративних судів	44
2.3. Спеціальні критерії визначення спорів, на які поширюється компетенція адміністративних судів	69
2.3.1. Суб'єкт владних повноважень як позивач у справі	69
2.3.2. Адміністративна юрисдикція залежно від вимог у справі	82
2.3.3. Адміністративний договір	84
2.3.4. Визначення та поняття виборчого спору	99
2.4. Висновки до розділу 2	119
РОЗДІЛ 3. ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ: РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ	121
3.1. Розмежування компетенції між адміністративними та іншими судами загальної юрисдикції	121
3.1.1. Адміністративне судочинство: оскарження рішень про накладення адміністративних стягнень	124
3.2. Спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби	132
3.3. Земельні спори: проблеми визначення юрисдикції	140

3.4. Компетенція адміністративних судів щодо спорів про припинення повноважень народних депутатів України та депутатів місцевих рад	190
3.5. Висновки до розділу 3	197
РОЗДІЛ 4. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ	202
4.1. Розмежування компетенції між адміністративними судами і судом конституційної юрисдикції	202
4.2. Адміністративна та кримінальна юрисдикції: проблеми розмежування	214
4.3. Особливості визначення юрисдикції щодо вирішення справ за участю органів Державної фінансової інспекції України	228
4.4. Розмежування судових юрисдикцій щодо спорів про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби	252
4.5. Висновки до розділу 4	264
ВИСНОВКИ	268
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	273

ПЕРЕДМОВА

Пропоноване видання присвячене дослідженню питань розмежування судових юрисдикцій та визначення компетенції адміністративних судів. Складнощі становлення адміністративної юстиції та сучасні обставини її розвитку відомі автору, який був у числі перших суддів адміністративних судів України та згодом обіймав посаду одного з дев'яти суддів Вишого адміністративного суду України, обраних Верховною Радою України (постанова від 11 грудня 2003 р.). Зазначені проблеми виникають під час її становлення, під час здійснення відповідними судами правосуддя з метою виконання їх основного завдання — захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів у процесі здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі в ході виконання делегованих повноважень.

З часу започаткування адміністративного судочинства в Україні (1 вересня 2005 р.) одним з проблемних питань його здійснення та функціонування всього судочинства в Україні є розмежування адміністративної та інших судових юрисдикцій — господарської, конституційної, цивільної та юрисдикції щодо розгляду спорів про адміністративні правопорушення, а також визначення підсудності спорів адміністративної юрисдикції. Законом України від 6 жовтня 2005 р. № 2953-IV «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України» було внесено зміни до розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Кодексу адміністративного судочинства України та визначено суди, на які покладено функції щодо розгляду адміністративних справ до утворення та започаткування діяльності окружних та апеляційних адміністративних судів. Таким чином, вдалося врегулювати визначення підсудності спорів адміністративної юрисдикції. Однак на сьогодні ні законодавець, ні шляхом застосування судової практики не вирішено питання розмежування судових юрисдикцій, визначення адміністративної юрисдикції та компетенції адміністративних судів. Важливість вирішення зазначених питань не викликає сумніву, адже неправильне визначення юрисдикції справи призводить до скасування